

Δρ. Μαρτσέλλα Ντε Πάολι

Αρχαιολόγος της Ελληνορωμαϊκής Περιόδου και Μουσειολόγος

Επιστημονική Υπεύθυνη του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου Βενετίας

Επαναχρησιμοποίηση Ελληνικών Αρχαιοτήτων στη Βενετία

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το φαινόμενο της επαναχρησιμοποίησης χαρακτήρισε επί αιώνες την σχέση της Βενετίας με τον αρχαίο ελληνορωμαϊκό κόσμο. Γεννημένη από το νερό και περιζωσμένη από την θάλασσα, η Βενετία δεν υψώθηκε πάνω σε προηγούμενο οικισμό, όπως άλλες ιταλικές πόλεις του Μεσαίωνα. Τούτη η έλλειψη γερών θεμελίων σε στέρεη γη, λές και την έκανε να είναι πάντα “πεινασμένη για πέτρα”. Από τον Μεσαίωνα οι Βενετοί φρόντισαν να στερώσουν, και συνάμα να καλλωπίσουν την πόλη τους, μεταφέροντας λίθινες ή μαρμάρινες στήλες, ενεπίγραφες ή μή, από ρωμαϊκά ερείπια της ιταλικής ενδοχώρας, κοντινών ή παράκτιων κέντρων, και από πόλεις της Αδριατικής, που βρίσκονταν κατά μήκος των εμπορικών οδών προς την Ανατολή. Αργότερα στράφηκαν στις κτήσεις τους στην ανατολική Μεσόγειο, αναζητώντας πολύτιμα μάρμαρα για την βασιλική του Αγίου Μάρκου, αλλά και για το Δουκικό παλάτι, καθώς και για άλλα δημόσια και ιδιωτικά κτήρια. Οι γεωγραφικές περιοχές εισαγωγής ήταν η Κωνσταντινούπολη, τα νησιά του Αιγαίου, η Κρήτη, αλλά και η ηπειρωτική Ελλάδα. Στόχος τους ήταν η αναζήτηση μαρμάρων ελληνικής και ανατολικής προέλευσης, όπως το λευκό των Προκονήσιων (των νησιών του Μαρμαρά, κοντά στην Κωνσταντινούπολη), η το χρωματιστό της Καρύστου. Η τάση αυτή κορυφώνεται την περίοδο της Αναγέννησης, τον 15^ο και 16^ο αιώνα, όταν τα κτήρια της Γαληνοτάτης, ειδικά οι προσόψεις εκκλησιών, δημοσίων κτιρίων, και αρχοντικών μεγάρων, καλλωπίζονται με μαρμάρινους στύλους και ανάγλυφα.

Τα λείψανα αυτά του αρχαίου κόσμου συναντάμε ακόμα σήμερα στη Βενετία. Άλλοτε κρυμμένα στα θεμέλια κτηρίων, και άλλοτε εμφανή, επιδεικνύουν τον αστικό πλούτο της πόλης, και το λαμπρό παρελθόν της. Στην παρούσα διάλεξη θα σχολιάσουμε αρκετά από αυτά τα “δανεία” του αρχαίου κόσμου, - τους μαρμάρινους στύλους, τα κιονόκρανα, τα περίοπτα αγάλματα, τα αφηγηματικά ή διακοσμητικά ανάγλυφα, τις αναθηματικές στήλες, και τα άλλα σπαράγματα - με τα οποία η Βενετία κόσμησε δημόσια και ιδιωτικά κτήρια, εξωραΐζοντας την αστική εικόνα της, και εκμοντερνίζοντας την αισθητική της, σύμφωνα με το Αναγεννησιακό ιδεώδες για τον καλλωπισμό πόλεων. Με τα ωραιότερα από αυτά εμπλουτίστηκε αργότερα το Αρχαιολογικό Μουσείο της. Η χρήση λοιπόν του μαρμάρου από τις ανατολικές κτήσεις της Βενετίας είναι ένας ακόμα παράγοντας που επισφραγίζει τον πολυχρόνιο πολιτιστικό δεσμό Ελλάδας-Βενετίας, ακόμα σήμερα ορατό και αξιόλογο, μάλιστα αντικείμενο μελέτης αρχαιολόγων και ιστορικών τέχνης.

Δρ. Ντέζη Μαραγκόν
Ιστορικός της Μεσαιωνικής Τέχνης, Επιγραφολόγος
Επιστημονική Υπεύθυνη της Biennale Βενετίας

***Η Βενετία των Ελλήνων. Ένα ταξίδι για να ανακαλύψετε την κληρονομιά της Κρήτης που
κρύβεται στις πέτρες της Βενετίας και στον πολιτισμό των κατοίκων της***

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η Κρήτη ήταν μια από τις σημαντικότερες αποικίες της Βενετίας, γι' αυτό και συχνά μιλάμε για την επιρροή που άσκησε η Γαλινοτάτη στο νησί. Σε αυτή την διάλεξη, θα αντιστρέψουμε την οπτική γωνία, και θα μιλήσουμε για την επιρροή που άσκησε ο ελληνικός πολιτισμός και η ελληνική γλώσσα στη Βενετία. Θα ανακαλύψουμε τις κρητικές εικόνες που τιμούνται ακόμα στην εκκλησία της Madonna della Salute (που ανεγέρθηκε ως αναθηματική προσφορά για την απαλλαγή της πόλης από την πανώλη του 1630), τις παραστάσεις της Candia σκαλισμένες στην πέτρινη πρόσοψη της εκκλησίας της Santa Maria del Giglio, ή το βενετικό φρούριο Spinalonga, που απεικονίζεται στο ταφικό μνημείο του ναυάρχου Tommaso Alvise Mocenigo, πρωταγωνιστή της αντίστασης κατά της Οθωμανικής πολιορκίας του Ηρακλείου που κράτησε είκοσι-δύο χρόνια. Τρεις αιώνες αργότερα, τη Σπιναλόγκα επισκέφθηκε ο Ιταλός ιστορικός και γνώστης της συντήρησης ιστορικών κτηρίων, ο Giuseppe Gerola (Arsiero 1877- Trento 1938) το μνημειώδες έργο του οποίου, - της καταγραφής των Βενετικών και των Βυζαντινών αρχαιοτήτων της Κρήτης στις αρχές του 20ου αιώνα - του επεφύλαξε σημαντική θέση στην ιστορία και στον πολιτισμό της Μεγαλονήσου. Ωστόσο, δεν θα σας αφηγηθώ μόνο μια ιστορία που αποτελείται από κτίσματα και πέτρες, αλλά και από λέξεις, ιστορίες, παραδόσεις και θρύλους. Ένας θησαυρός υλικός και άυλος που πάντοτε ένωνε την Κρήτη με τη Βενετία.